

Monumentnummer*: 520221

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 11 september 2000
Kadaster deel/nr 82804/26

Woonplaats* Appelscha
Gemeente* Ooststellingwerf
Provincie* Fryslân

Kadastrale gemeente* Makkinga
Sectie* L
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 96

Omschrijving**

Inleiding

De SLUIS met brug werd aangelegd als uitwerking van de plannen voor de verbetering van de 'Binnenlandschen Waterstaat' door de Provinciale Waterstaatsdienst. Eén van die plannen behelsde de verbinding van de Friese vaarwegen met die van Drenthe met name ten behoeve van de turfvaart. Bovendien kon op deze wijze een beheerste afwatering van het hoger gelegen Drenthe worden bewerkstelligd. Een belangrijke stap werd in 1894 gezet door de ruiming van de dam tussen de Witte Wijk en de Appelschastervaart, die een voortzetting was van de Opsterlandse Compagnonsvaart. De sluis is in de jaren '60 ingrijpend hersteld, waarbij nieuwe materialen zijn gebruikt en nieuwe lantaarns zijn geplaatst. Nadien is de brug in historiserende trant vernieuwd.

Omschrijving

De sluismondingen aan weerszijden van de sluis kolk liggen asymmetrisch ten opzichte van elkaar. De vloer van de sluis bestaat uit beton. De sluiswanden zijn opgemetseld met klinkerbakstenen en afgesloten door een strek laag waarop een geleidestang, met pantserbetonnen hoekverstevingen en dekplaten op de sluishoofden. Op de sluishoofden staan rinketten, ten behoeve van het water lossen zonder te schutten. De sluisdeuren bestaan uit een raamwerk van geklonken balkijzer met een bekleding van plaatijzer; op de sluisdeur is een balustrade. De walkanten zijn bestraat met stoeptegels; langs de kolk zijn ijzeren bolders ingegraven. Op de rechterzijde staan langs de sluis kolk twee straatlantaarns. Stroomopwaarts, buiten de sluis, is een bruggehoofd met een ophaalbrug. De vleugelmuren van de landhoofden zijn ingezwenkt en hebben een trap naar boven. In de muur van het linkerlandhoofd is een gedenksteen aangebracht met het jaartal: 1894. De balustrades op de landhoofden zijn oorspronkelijk.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De zogenaamde Damsluis uit 1894 is van cultuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkeling van Zuidoost Friesland, die samenhangt met de turfvaart,
- als bijzondere uitdrukking van de waterstaatkundige ontwikkeling, die samenhangt met de sedert 1876 tot stand gekomen verbetering van het net van waterwegen in Zuidoost Friesland dat de provincie verbindt met Drenthe,
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met de Drentse vaart op de grens van Friesland en Drenthe,
- vanwege de hoge mate van visuele gaafheid in samenhang met de sluiswachterswoning,
- vanwege de redelijke mate van zeldzaamheid en als exemplarische voorbeeld van de sluisen in dit vaarwater.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Sluis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument